

Justičná spolupráca v občianskych veciach v Európskej únii

Jana Vnuková

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych
záležitostí SR

Medzinárodné právo súkromné a procesné

- „...ríša kolízie zákonov je neutešeným močiarom, plným trasúceho sa bahna a obývaným učenými ale excentrickými profesormi, ktorí teoretizujú o záhadných otázkach divným a nezrozumiteľným žargónom. Bežný súd či advokát je pomerne stratený, keď je ním pohltенý či v ňom zamotaný.“ *profesor William Prosser, Univerzita v Michigane*

Medzinárodné právo súkromné

- Upravuje súkromnoprávne vzťahy s cudzím (cezhraničným) prvkom
- Obsahuje kolízne pravidlá a procesné pravidlá
- Procesné pravidlá:
 - právomoc
 - uznávanie a výkon
 - iné procesné otázky

Pramene MPS

- právne akty EÚ (prednosť)
- mnohostranné dohovory (Haagske dohovory, dohovory Rady Európy)
- dvojstranné zmluvy
- vnútroštátne právo (ZMPS 97/1963 Zb.)

Justičná spolupráca – nová politika EÚ?

- Zakladajúce zmluvy ES (EZUO, EURATOM, EHS) nepredpokladali právomoc ES v tejto obl.
- Maastrichtská zmluva (1992) – III. pilier, čl. K1, K2 ZEÚ
- Amsterdamská zmluva (1997) – presun justičnej spolupráce v občianskych veciach do I. piliera (čl. 61(c) a 65 (b) ZEÚ)
- Zmluva z Nice (2001)
- Lisabonská zmluva – Zmluva o fungovaní EÚ (2007), komunitarizácia – presun právomocí na EÚ; čl. 67 (1) a (4), čl. 81 ZFEÚ

Dôvody úpravy MPS v EÚ

- zvýšená mobilita – zvyšovanie počtu cezhraničných sporov
- rozdiely v hmotnoprávnej úprave štátov
- prekážky riadneho fungovania vnút.trhu
- forum shopping
- paralelné konania
- potreba právnej istoty

Ciele

- zlepšiť prístup k spravodlivosti v cezhraničných veciach
- predvídateľnosť
- voľný pohyb rozsudkov
- zrýchlenie cezhraničných konaní
- zníženie nákladov na cezhraničné konania

Článok 81 ZFEÚ

HLAVA V

Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (býv.JHA)

KAPITOLA 3

JUSTIČNÁ SPOLUPRÁCA V OBČIANSKYCH VECIACH

Článok 81

1. Únia rozvíja justičnú spoluprácu v občianskych veciach, ktoré majú cezhraničné dôsledky, na základe zásady vzájomného uznávania súdnych a mimosúdnych rozhodnutí.

Takáto spolupráca môže zahŕňať prijatie opatrení na aproximáciu zákonov a iných právnych predpisov členských štátov.

Článok 81 ZFEÚ ods. 2

- a) vzájomné uznávanie a výkon súdnych a mimosúdnych rozhodnutí medzi členskými štátmi;
- b) cezhraničné doručovanie súdnych a mimosúdnych písomností;
- c) zlučiteľnosť kolíznych noriem a noriem určujúcich právomoc uplatniteľných v členských štátoch;
- d) spolupráca pri obstarávaní dôkazov;
- e) účinný prístup k spravodlivosti;
- f) odstraňovanie prekážok riadneho priebehu občianskoprávneho konania, v prípade potreby podporovaním zlučiteľnosti pravidiel občianskeho súdneho konania uplatniteľných v členských štátoch;
- g) rozvíjanie alternatívnych metód riešenia sporov;
- h) podpora vzdelávania sudcov a justičných pracovníkov.

Článok 81 ZFEÚ

3. Odchylné od odseku 2 Rada v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom ustanoví opatrenia týkajúce sa rodinného práva, ktoré majú cezhraničné dôsledky. Rada sa uznáva jednomyseľne po porade s Európskym parlamentom.

Rada môže na návrh Komisie prijať rozhodnutie, ktorým sa určujú tie aspekty rodinného práva s cezhraničnými dôsledkami, ktoré môžu byť predmetom aktov prijatých riadnym legislatívnym postupom. Rada sa uznáva jednomyseľne po porade s Európskym parlamentom.

Návrh uvedený v druhom pododseku sa oznámi národným parlamentom. Ak národný parlament oznámi svoj nesúhlas do šiestich mesiacov od tohto oznámenia, rozhodnutie sa neprijme. V prípade, že sa nevysloví nesúhlas, Rada môže rozhodnutie prijať.

Právomoc Súdneho dvora EÚ

- judikatúra SD EÚ = prameň práva
- povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva
- článok 267 ZFEÚ – konanie o predbežnej otázke položenej národným súdom

Justičná spolupráca v občianskych veciach

- právne nástroje v oblasti právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí
- právne nástroje upravujúce rozhodné právo
- európske cezhraničné konania
- doplňujúce opatrenia upevňujúce zásadu vzájomného uznávania

Právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí

- Brusel I (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach) od 10. 1. 2015 nahradilo nariadenie č. 44/2001
- Brusel II bis (Nariadenie rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000)

Právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí

- Nariadenie (ES) č. 805/2004 Európskeho parlamentu a Rady z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nepopreté pohľadávky

Rozhodné právo

- Nariadenie Rím I (Nariadenie EP a Rady č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky)
- Nariadenie Rím II (nariadenie EP a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky)
- Nariadenie Rím III (č. 1259/2010) 15 ČŠ okrem SR – posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku

Európske cezhraničné konania

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu

Doplňujúce opatrenia upevňujúce zásadu vzájomného uznávania

- **Doručovanie** (nariadenie EP a Rady (ES) č. 1393/2007 z 13. novembra 2007 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch)
- **Výkon dôkazov** (nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach)
- **Mediácia** (smernica EP a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach)
- **Právna pomoc** (smernica Rady č. 2003/8/ES z 27. januára 2003 na zlepšenie prístupu k spravodlivosti v cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel vzťahujúcich sa na právnu pomoc)
- **Odškodnenie obetí trestných činov** (smernica 2004/80/ES)

- nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 606/2013 z 12. júna 2013 o vzájomnom uznávaní ochranných opatrení v občianskych veciach
- nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 655/2014 z 15. mája 2014 o zavedení konania týkajúceho sa európskeho príkazu na zablokovanie účtov s cieľom uľahčiť cezhraničné vymáhanie pohľadávok v občianskych a obchodných veciach

Horizontálne nástroje

- Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti
- Nariadenie Rady (EU) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listínv dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve

Budúce nástroje?

- nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní (prepracované znenie)
- nariadenie EP a Rady o podporovaní voľného pohybu občanov prostredníctvom zjednodušenia požiadaviek na predkladanie určitých verejných listín v EÚ a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1024/2012
- nariadenie o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí vo veciach majetkových režimov manželov/registrovaných partnerov – posilnená spolupráca

Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 606/2013 z 12. júna 2013 o vzájomnom uznávaní ochranných opatrení v občianskych veciach

- Návrh zákona o vzájomnom uznávaní ochranných opatrení v občianskych veciach
- chránenej osobe v prípade jej premiestnenia sa z jedného členského štátu do druhého poskytne okamžitá ochrana na báze uznania ochranného opatrenia
- **OSP** – zavádza sa nový druh konania – konanie o niektorých otázkach ochranných opatrení;
- **zákon o Policajnom zbore** – zavádzajú sa oprávnenia príslušníka Policajného zboru, ktoré sa uplatnia v prípade porušovania osvedčeného ochranného opatrenia zo strany osoby predstavujúcej riziko;
- **zákon o sídlach a obvodoch súdov** – zavádza sa súd s tzv. kauzálnou príslušnosťou vo veciach ochranných opatrení v občianskych veciach pre celé územie Slovenskej republiky.

Ďakujem za pozornosť

jana.vnukova@mzv.sk

